

ปรัชญาการเมืองตะวันตก

นักคิดกลุ่มสัญญาประชาคม

(Social contract)

ฮอบส์ ล็อก และรูสโซ่

แนวคิดสัญญาประชาคม

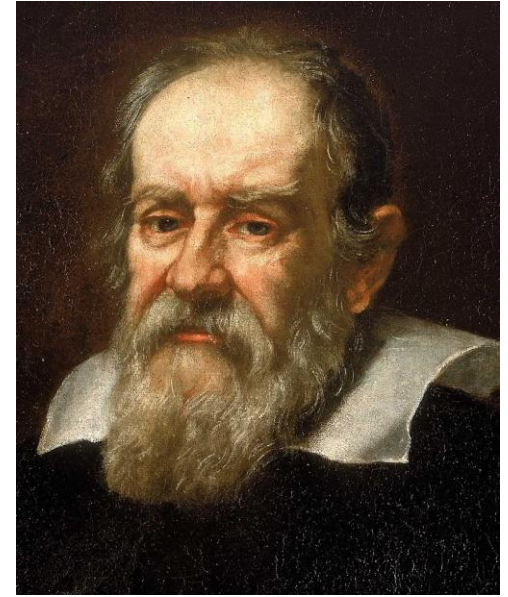
เป็นแนวคิดที่เกิดขึ้นในชุมชนทางยุโรปตะวันตกในยุคที่ผ่านความมืดมน (middle ages or dark ages) ศตวรรษที่ 6-16 เข้าสู่ยุคฟื้นฟูวัฒนธรรม (ฝรั่งเศส: Renaissance) ศตวรรษที่ 13-16 และยุคแห่งแสงสว่าง (Enlightenments) เข้าสู่ความเป็นสมัยใหม่ ตั้งแต่ศตวรรษที่ 16 เป็นต้นมา ในยุคดังกล่าว มีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญๆ เกิดขึ้น คือ

1. การเสื่อมลดอำนาจลงของศาสนาคริสต์
2. การเกิดขึ้นของแนวคิดปรัชญาธรรมชาติ (วิทยาศาสตร์) นำมาสู่แนวคิดเหตุผลนิยม (rationalism)
3. แนวคิดมนุษยนิยม (humanism)
4. แนวคิดปัจเจกชนนิยม (individualism)

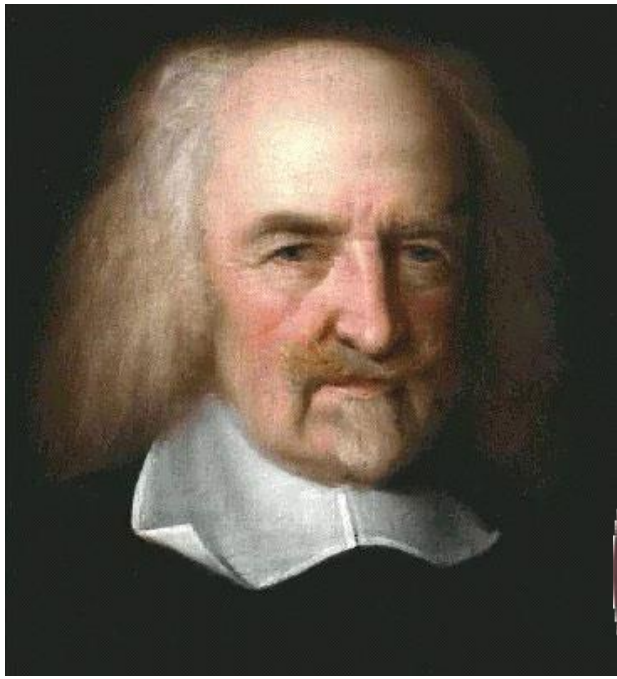
กาลิเลโอ กาลิเลอี (Galileo Galilei)

เกิดวันที่ 15 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1564 และ
เสียชีวิต เมื่อวันที่ 8 มกราคม ค.ศ. 1642 เป็นชาว
อิตาลี ซึ่งมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการปฏิวัติ
วิทยาศาสตร์ ผลงานของกาลิเลโอมีมากมาย งานที่
โดดเด่นเช่นการพัฒนาเทคนิคของกล้องโทรทรรศน์
และผลสังเกตการณ์ทางดาราศาสตร์ที่สำคัญจาก
กล้องโทรทรรศน์ที่พัฒนามากขึ้น กาลิเลโอได้รับ
ขนานนามว่าเป็น "บิดาแห่งดาราศาสตร์สมัยใหม่"
"บิดาแห่งฟิสิกส์สมัยใหม่" "บิดาแห่งวิทยาศาสตร์"
และ "บิดาแห่งวิทยาศาสตร์ยุคใหม่"

กาลิเลโอ กาลิเลอี (Galileo Galilei)

ผลงานของกาลิเลโอสนับสนุนแนวคิดของโคเปอร์นิคัสกลายเป็นต้นเหตุของการถกเถียงหลายต่อหลายครั้งในชีวิตของเขา เพราะแนวคิดเรื่องโลกเป็นศูนย์กลางของจักรวาลนั้นเป็นแนวคิดหลักมานานแสนนานนับแต่ยุคของอาริสโตเติล การเปลี่ยนแนวคิดใหม่ว่าดวงอาทิตย์เป็นศูนย์กลางของจักรวาลโดยมีข้อมูลสังเกตการณ์ทางวิทยาศาสตร์อย่างชัดเจนจากกาลิเลโอช่วยสนับสนุน ทำให้คริสตจักรโรมันคาทอลิกต้องออกกฎหมายให้แนวคิดเช่นนั้นเป็นสิ่งต้องห้าม เพราะขัดแย้งกับการตีความตาม พระคัมภีร์ กาลิเลโอถูกบังคับให้ปฏิเสธความเชื่อเรื่องดวงอาทิตย์เป็นศูนย์กลาง และต้องใช้ชีวิตที่เหลืออยู่ในบ้านกักตัวในความควบคุมของศาลศาสนาโรมัน

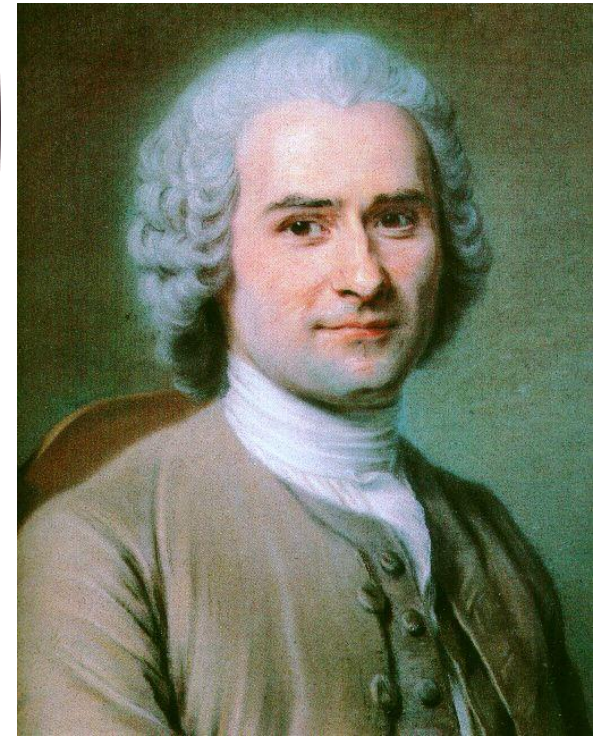
Thomas Hobbes

ค.ศ.1588-1679

John Locke

ค.ศ.1632-1704

Jean Jaeques Rousseau

ค.ศ. 1712-1778

โทมัส ฮอบส์ (Thomas Hobbes, ค.ศ.1588-1679) เป็นผู้ที่ใช้แนวคิดสัญญาประชาคมไปสนับสนุนเสรีนิยมและอำนาจเด็ดขาดของกษัตริย์ไปพร้อมๆ กัน

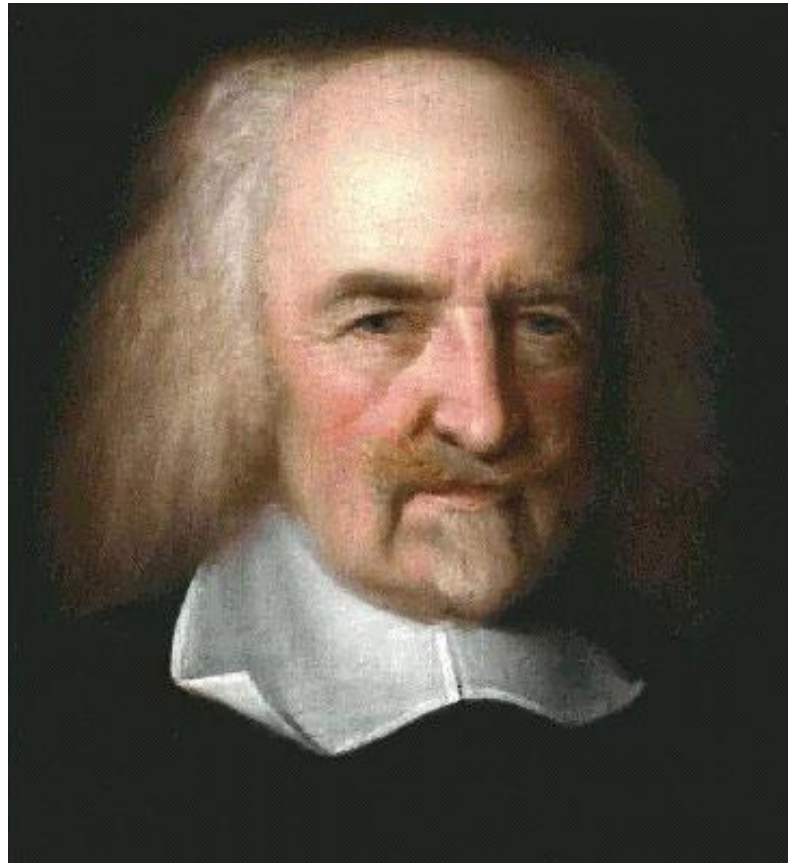
จอห์น ล็อก (John Locke, ค.ศ.1632-1704) เป็นคนนำความคิดนี้กลับไปสู่ธรรมชาติดั้งเดิมของทฤษฎีนี้ คือ ทำหน้าที่ปกป้องปัจเจกชนจากการคุกคามของฝ่ายบริหาร

รูสโซ (Jean Jaeques Rousseau, ค.ศ. 1712-1778) สัญญาประชาคม หมายถึง สัญญาที่แต่ละคนเข้าร่วมกับทุกคนทั้งหมดภายใต้เอกภาพและเจตจำนงอันหนึ่งอันเดียวกัน โดยเขาต้องการประสานเสรีภาพของบุคคลกับอำนาจรัฐเข้าด้วยกัน

เสรีนิยมของ

ฮอบส์ ล็อก และรุสโซ

Thomas Hobbes ค.ศ.1588 - 1679

มนุษย์ทุกคนมีธาตุแท้คือความเห็นแก่ตัว

ประวัติ

ฮอบส์กัมเกิด ที่ Westport ประเทศ อังกฤษ เมื่ออายุ 4 ขวบ เริ่มเข้าโรงเรียน เมื่ออายุ 6 ขวบ เริ่มศึกษาภาษา กรีก และ ลาดิน อายุ 14 ปี เข้าศึกษาที่มหาวิทยาลัยออกซ์ฟอร์ดและจบ การศึกษาชั้นปริญญาตรีเมื่ออายุ 19 ปี เขาทำงานเป็นครูสอนหนังสือ ในครอบครัวตระกูลคาเวนดิช เป็นครูสอนคณิตศาสตร์ให้แก่ พระ เจ้าชาร์ลที่ 2 เมื่อ ค.ศ. 1640 เขาได้ลี้ภัยไปอยู่ที่ปารีส วันที่ 4 ธันวาคม ค.ศ. 1679 ฮอบส์ได้ถึงแก่กรรม ซึ่งในช่วงชีวิตของ ฮอบส์ต้องรับรู้ และประสบกับสงครามกลางเมืองในช่วงชีวิตของเขา

ผลงานที่เป็นเกียรติประวัติของเขา ได้แก่

Little Treatise, Element of Law, De Cive, Leviathan

เขาเป็นนักปรัชญาและนักอักษรศาสตร์ชาวอังกฤษ ได้รับการยกย่องให้เป็นบิดาแห่งจักรกลนิยม (Mechanicism)

บริบท

ในช่วงที่ฮอบส์มีชีวิตอยู่ อังกฤษแตกแยกออกเป็น ฝ่ายอย่างรุนแรง การแตกแยกที่สำคัญที่สุด คือ การแบ่ง ออกเป็นสองฝ่ายในสังคมอย่างชัดเจน ฝ่ายหนึ่งอำนาจกษัตริย์ ซึ่งผูกพันกับคริสตศาสนาแบบคาทอลิก อีกฝ่ายหนึ่งสนับสนุน รัฐสภาต้องการลดทอนอำนาจกษัตริย์ ราชวงศ์และขุนนาง ทั้งยัง ต่อต้านคาทอลิกอำนาจคริสตจักรแห่งโรม ต้องการให้อังกฤษ เป็นอิสระทางศาสนา นอกจากนั้นในอังกฤษเองก็มีนิกายโปรเตสแตนต์ที่แยกย่อยมากมายและมีความขัดแย้งกันเองในนิกายย่อย

ในปี ค.ศ.1642-1649 โอลิเวอร์ ครอมเวลล์ (Oliver Cromwell) นำทัพสู้กับกษัตริย์จนได้ชัยชนะ และตั้งคณะตุลาการตัดสิน ประหารพระเจ้าชาร์ลส์ที่ 1 ทำให้อังกฤษเข้าสู่ภาวะสงครามกลางเมืองอย่างหนักหน่วง

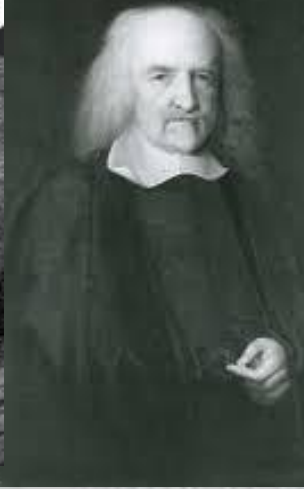
บริบท

ฮอบส์ปฏิเสธแนวคิดอริสโตเติล ยึดถือทัศนะแบบวิ
มตินิยมและวิทยาศาสตร์สมัยใหม่ โดยเฉพาะงานของกาลิเลโอที่
มีผลต่อวิธีคิดของเขาในการมองมนุษย์และการเมือง โดย
แนวคิดของเขามีการลำดับเหตุผล ทฤษฎี และข้อพิสูจน์ และยัง
ได้รับอิทธิพลจากมาคิอาเวลลี และชื่นชอบงานของรูชดิดิส และ
แปลผลงานประวัติศาสตร์สงครามเพลโลโพนีเซียนตีพิมพ์เป็น
ภาษาอังกฤษคนแรก

ต่อมาฮอบส์เขียนงานของเขา เช่น *On man, On the Citizen*
และ *Leviathan* เลวีเอธาน ที่หมายถึง สัตว์ปีศาจร้ายในท้องทะเล

“การที่คนเราไม่ควรอวดความเก่งกล้าหรือแสดงความฝักใฝ่
ทางการเมืองอย่างรุนแรง”

Thomas Hobbes

ลักษณะธรรมชาติของมนุษย์

เพราะเหตุที่ชีวิตคือการเคลื่อน (motion) อยู่ตลอดเวลา ชนิดที่หากไม่สามารถเดินหน้าเป็นเส้นตรงได้ก็จะถูกเปลี่ยนหย่อนเป็นการเคลื่อนเป็นวงกลม

ชีวิตจะมีใช้อะไรอื่นนอกจากการเคลื่อนของส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย ซึ่งก็เริ่มต้นมาจากอวัยวะส่วนที่อยู่ภายในร่างกาย การทำความเข้าใจธรรมชาติของมนุษย์จึงอยู่ที่การเคลื่อนไปของมนุษย์อย่างไม่หยุดนิ่งนี้

สภาพธรรมชาติของมนุษย์

- การเคลื่อนไหวมี 2 ชนิด คือ

1. การเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ (Vital Motion)
2. การเคลื่อนไหวที่เกิดจากการกระตุ้นหรือโดยสมัครใจ (Animal Motion or Voluntary Motion)

สภาพธรรมชาติของมนุษย์

แรงกระตุ้นภายใน (Endeavour) แบ่งออกเป็น
2 อย่าง คือ

1. **Desire** คือแรงกระตุ้นที่ก่อให้เกิดความอยาก
หรือความต้องการ

2. **Aversion** คือแรงกระตุ้นที่ก่อให้เกิดความ
รังเกียจ

- มนุษย์มีความเท่าเทียมกันทั้งทางร่างกายและจิตใจ

ธรรมชาติของมนุษย์

ตามทฤษฎีของฮอบส์ เหตุผลเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติของมนุษย์ แต่มนุษย์อาจไม่สามารถใช้เหตุผล แต่ใช้อารมณ์ความรู้สึก ที่กระทำตามแรงขับเคลื่อน เช่น ฝ่ายที่ต้องการคือความชอบ ฝ่ายที่ไม่ต้องการ คือ ความชัง โดยสิ่งดีหรือเลวถูกกำหนดมาจากความชอบและความชัง หรือมองคุณค่าทางศีลธรรมไม่มีความเป็นสากล ขึ้นอยู่กับบุคคล เวลา สถานที่ และอารมณ์ความรู้สึกชอบและชังเป็นสำคัญ

ธรรมชาติของมนุษย์

- ธรรมชาติพื้นฐานมนุษย์แบบเดียวกับรัฐชาติดิส และมาคิ อาเวลลี ด้วยความโลภและไม่รู้จักพอ
- อารมณ์ความรู้สึกผลักดันมนุษย์และให้มนุษย์กระทำหรือ เคลื่อนต่อไปเรื่อยๆ ไม่มีวันสิ้นสุด จนกว่าจะมีอะไรมา ขวางหรือหยุดไว้เทียบได้กับทฤษฎีของกาลิเลโอ
- ทฤษฎีของอริสโตเติล: วัตถุจะหยุดนิ่งและขยับต่อเมื่อมี แรงมากกระทบ แต่ทฤษฎีกาลิเลโอกลับตรงข้าม

ธรรมชาติของมนุษย์

- ไม่มีจุดปลายสุดหรือความดีสูงสุด ดังที่กล่าวไว้ในบรรดาหนังสือของเหล่านักปราชญ์ศีลธรรมเก่าก่อน
- อำนาจอันยิ่งใหญ่ของมนุษย์ คือ อำนาจอันเกิดการที่มนุษย์รวมตัวกันจัดตั้งชุมชนการเมือง
- มนุษย์มีเหตุผลในการสร้างแนวคิดและความคิด บัญญัติ ชื่อเรียก การเรียงลำดับให้เกิดการยืนยัน การแย้ง หรือรูปแบบคำพูด ซึ่งนำมาใช้ในการโกหกหลอกลวง นั่นหมายถึงจะคาดหวังกับของเหตุผลมนุษย์ไม่ได้

ธรรมชาติของมนุษย์

- มนุษย์ไม่ได้เป็นสัตว์การเมืองโดยธรรมชาติ แต่เป็นปัจเจกชน
- การเปรียบเทียบกับตัวเองกับผู้อื่นนำมาเป็นแรงขับเคลื่อน นำมาสู่มา “ความยิ่งใหญ่ไร้สาระ” “ความโอ้อวด” (vainglory) ทำให้มนุษย์ก่ออันตรายและความเสียหายต่อผู้อื่น
- การอยู่ร่วมกันต้องเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น ยิ่งสังคมสงบสุขเป็นสิ่งเทียม

ธรรมชาติของมนุษย์

-รัฐเปรียบเหมือน(มนุษย์
เทียม)สัตว์ใหญ่ดุร้าย (เล
วิธาน) โดยมีอำนาจอธิปไตย
เป็นวิญญานเทียม ซึ่งทำให้
มีชีวิตเคลื่อนไหวได้

-กิจการของมนุษย์เทียม คือ
ความปลอดภัยของเหล่าปวง
ชน

ธรรมชาติของมนุษย์

- มนุษย์ต้องการครอบครองสิ่งต่าง ๆ ไม่มีที่สิ้นสุด
- การรักษาชีวิตตนเองให้ปลอดภัยจากการคุกคามเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด
- เสรีภาพ คือ การปราศจากสิ่งกีดขวางภายนอก หรือภาวะที่ไม่มีอะไรมาขัดขวางความต้องการอันไม่มีที่สิ้นสุด
- ร่างกายและจิตใจของมนุษย์มีความเท่าเทียมกัน โดยเฉพาะมนุษย์เข้าใจว่า สติปัญญาของตัวเองเหนือกว่าผู้อื่นและมีเพียงไม่กี่คนที่เท่าเทียมกับตน และพอใจในสติของตน

ธรรมชาติของมนุษย์

- เสรีภาพตามธรรมชาติ ร่างกายและจิตใจของมนุษย์จึงมีความเท่าเทียมกัน นั่นคือ มนุษย์จึงมีความเสมอภาคในการตั้งความหวังบรรลุเป้าหมายตน
- เมื่อมนุษย์มีความหวังในสิ่งเดียวกัน ย่อมนำมาสู่การแก่งแย่งแข่งขัน พร้อมเป็นศัตรูกัน “แย่งชิงกัน หวาดระแวงกัน ความยิ่งใหญ่” เป็นปัจจัยนำไปสู่การทะเลาะเบาะแว้ง ใช้ความรุนแรงทำลายกันตลอดเวลาเพื่อผลประโยชน์ และลงมือก่อนเพื่อความปลอดภัย และโอ้อวดเพื่อชื่อเสียง

สภาพธรรมชาติ

- **Nature Condition** เกี่ยวกับความอุดมสมบูรณ์และความทุกข์ยากของมนุษย์
- **The state of Nature = The state of War** สภาพสงคราม หรือสงครามของทุก ๆ คน
- สภาพสงครามดำรงอยู่ แม้ปราศจากการรบกวน ไม่มีความมั่นคง เมื่อเกิดความไม่ไว้วางใจกัน
- ความหวาดกลัวอย่างต่อเนื่องและภัยอันตรายของการตายด้วยความรุนแรง ทำให้ชีวิตมนุษย์ โดดเดี่ยว ยากจน ขมขื่น โหดร้าย และสั้น

"Look, life is nasty, brutish, and short, but you knew that when you became a caveman."

สภาพธรรมชาติ

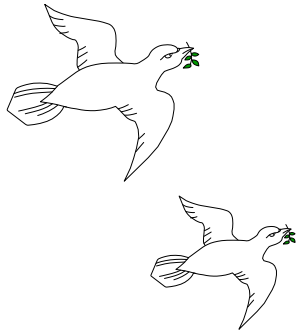
- ในสภาพธรรมชาติ ไม่มีรัฐ ไม่มีกฏระเบียบใดๆ
- การตกอยู่ในสภาพธรรมชาติอันปราศจากความมั่นคงปลอดภัยทำให้มนุษย์ต้องพยายามออกจากสภาพสงครามเข้าสู่สภาพสันติ เพราะอาภรณ์และความกลัวตาย ต้องการสิ่งสะดวกสบาย ในส่วนเหตุผล นำมาซึ่งมนุษย์ตกลงร่วมกันตามกฏธรรมชาติ

กฎธรรมชาติ

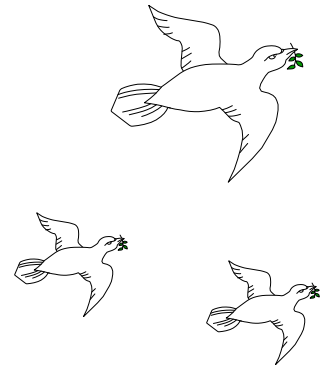
ฮอบส์เชื่อว่ากฎเหล่านี้ประกอบด้วย

1. แสวงหาและยึดมั่นกับสันติภาพ
2. การที่ทุกคนจะยอมโอนสิทธิตามธรรมชาติที่ไม่มีขีดจำกัดโดยข้อตกลงร่วมกัน
3. มนุษย์จักยึดมั่นในสัญญาที่ได้ทำไว้แล้ว

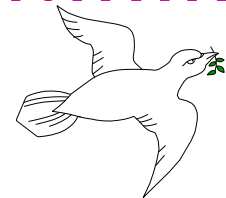
กฎธรรมชาติทั้ง 3 ข้อนี้อาจสรุปได้ว่า
จงไม่ทำต่อบุคคลอื่น ในสิ่งที่เราไม่ทำต่อตัวเราเอง

เสรีภาพ (Jus natureale)

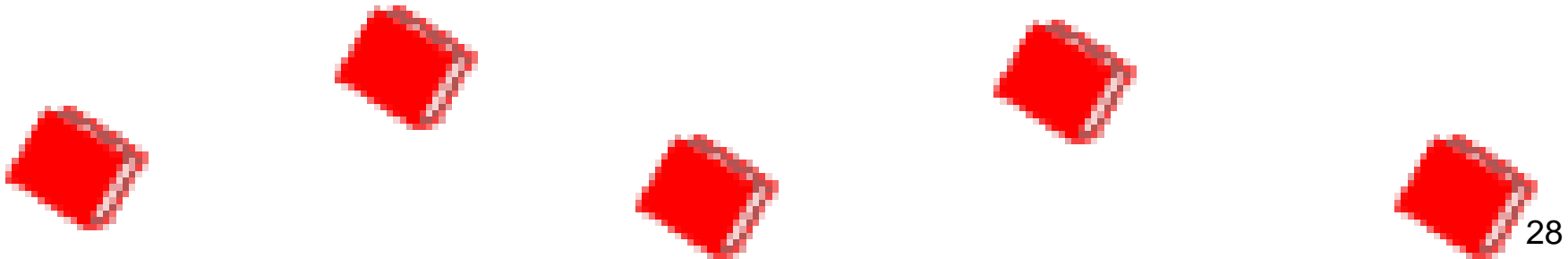
เสรีภาพที่ทุกคนมี ในการใช้อำนาจของตน ตามที่เขา มีเจตจำนงด้วยตนเอง เพื่อปกป้อง รักษา รักรักษา ธรรมชาติของตนเอง ซึ่งก็คือ ชีวิต ของเขาเอง และด้วยเหตุนี้ การกระทำสิ่งใด ๆ ซึ่งตามการตัดสินใจเหตุผลของเขา เขาก็เห็นว่า เป็นวิธีการที่เหมาะสมที่สุดที่จะก่อให้เกิดผล ดังกล่าว

การทำสัญญา

ลักษณะสำคัญของสัญญาประชาคม

คือ การสละสิทธิตามธรรมชาติในส่วนที่จะทำ
ร้ายผู้อื่นเพื่อปกป้องและรักษาตนเองให้ปลอดภัย
นั่นเอง

การทำสัญญา

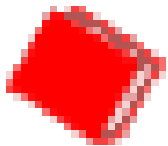
ลักษณะสำคัญของสัญญาประชาคม

1. สังคมหรือรัฐเกิดขึ้นพร้อมกับสัญญา
2. การทำสัญญาเป็นการโอนสิทธิธรรมชาติให้กับบุคคลที่ 3 หรือบุคคลสมมติ เรียกว่า **องค์อธิปัตย์** รัฐบาลอำนาจร่วมหรือจักรภาพ
3. ต้องเป็นสัญญาที่ทุกคนยอมรับ เป็นสัญญาระหว่างประชาชนกับประชาชนหรือบุคคลที่ 1 กับบุคคลที่ 2 เรียกว่า **ผู้ใต้ปกครอง** โดยคู่สัญญาดังกล่าวมีฐานะเท่าเทียมกัน

การทําสัญญา

ลักษณะสำคัญของสัญญาประชาคม

4. เป็นพันธะที่ทุกคนยอมรับ และยอมมอบสิทธิตามธรรมชาติให้กับผู้อยู่เหนือสัญญา เรียกว่าบุคคลที่ 3 หรือองค์อธิปัตย์
5. อำนาจร่วมหรือบุคคลที่ 3 ดังกล่าวจะมีคนเดียวหรือหลายคนก็ได้
6. อำนาจร่วมหรือบุคคลที่ 3 มีอำนาจเด็ดขาด

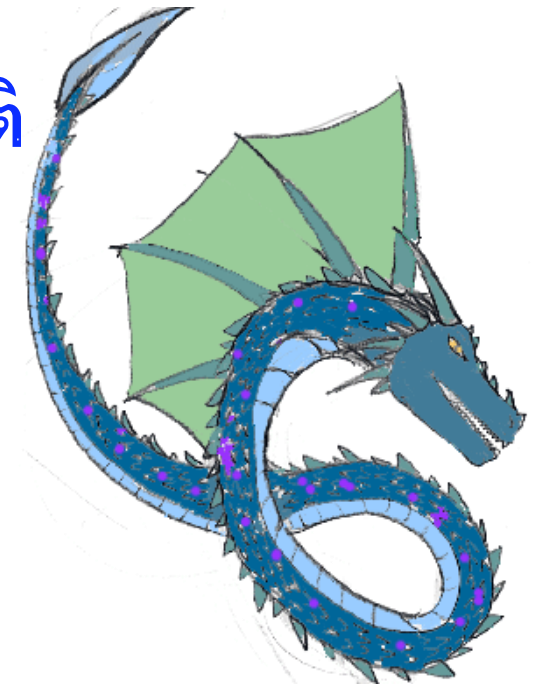

การก่อตั้งรัฐาธิปัตย์

ฮอบส์ เห็นว่า รัฐหรือจักรภพนั้นเกิดขึ้นได้ 2 ทาง
คือ

1. เป็นผลมาจากอำนาจตามธรรมชาติ
2. เป็นผลที่เกิดจากความสมัครใจ

Leviathan ๒1

การก่อตั้งระชาธิปไตย

กรณีแรก ฮอบส์กล่าวว่า ระบบการปกครองหรือ
จักรภาพแบ่งออกได้ 3 แบบ คือ

- 1.ระบบกษัตริย์
- 2.ระบบอภิชนาธิปไตย
- 3.ระบบประชาธิปไตย

ฮอบส์เห็นว่า ระบบกษัตริย์ ดีที่สุด

ลักษณะของเจ้าอธิปัตย์หรือองค์อธิปัตย์

1. องค์อธิปัตย์ไม่ใช่คู่สัญญาและอยู่นอกเหนือสัญญา
2. องค์อธิปัตย์มีสิทธิที่จะปกครองอย่างไรก็ได้ตามใจชอบ โดยมีเงื่อนไขแต่เพียงว่าจะทำลายชีวิตของคนใต้บังคับบัญชาไม่ได้

ลักษณะของเจ้าอธิปัตย์หรือองค์อธิปัตย์

3. การเปลี่ยนแปลงองค์อธิปัตย์ เป็นสิ่งที่
ประชาชนจะไม่กระทำ

4. องค์อธิปัตย์มี 2 ฐานะ คือ ฐานะที่เป็นคน
ธรรมดาและเป็นบุคคลสมมติ

ลักษณะของเจ้าอธิปัตย์หรือองค์อธิปัตย์

5. อำนาจขององค์อธิปัตย์แบ่งแยกไม่ได้ แต่เพื่อผลประโยชน์ในการควบคุม องค์อธิปัตย์อาจมอบให้ผู้อื่นดำเนินการแทนได้

6. องค์อธิปัตย์เป็นมหรุษย์ธรรมดา มีอำนาจสูงสุดเด็ดขาด และไม่อาจเปลี่ยนแปลงอำนาจไปสู่บุคคลอื่นได้ เว้นแต่้องค์อธิปัตย์ยินยอม

ลักษณะของเจ้าอธิปไตยหรือองค์อธิปไตย

7. องค์อธิปไตยหรือรัฐบาล เป็นผู้ออกกฎหมาย
ตีความกฎหมาย นำกฎหมายนั้นไปใช้ คือ เป็นทั้งฝ่าย
นิติบัญญัติ บริหาร และตุลาการ

คำถามท้ายบท

1. ฮอบส์ได้รับแนวคิดใดและมาจากนักคิดท่านใดที่มีอิทธิพลต่องานของเขา
2. สภาวะธรรมชาติของฮอบส์ มีลักษณะเป็นอย่างไร
3. ธรรมชาติของมนุษย์ของฮอบส์ มีลักษณะเป็นอย่างไร
4. ให้อธิบายการก่อตัวเป็นรัฐของฮอบส์ ว่าเป็นอย่างไร
5. ลักษณะของรัฐาธิปัตย์หรือองค์อธิปัตย์ของฮอบส์